

Tujec in berač pride nekdanji kanonik ljubljanski Pavl Wiener na tuje Erdeljsko, kjer so takrat divjali divji boji med Ferdinandovimi privrženci in Zapoljanci. Mestni zbor v Sibinji je dal staremu možu najprej učiteljsko službo z letno plačo 25 gld., katero je že drugo leto povišal na 80 in tretje leto na 90 gld. In ko l. 1552. umrje mestni župnik, izvolijo Wienerja za njegovega naslednika. Deželni stanovi kranjski sicer nujno prosijo l. 1554. kralja Ferdinanda I., naj dovoli Wienerju povrniti se v domovino, a kralj jim ne vsliči prošnje. In tako Wiener ostane še na Erdeljskem ter se udomači v tuji zemlji. In kakor je bil nekdanj v svoji domovini češčen in spoštovan, tako se tudi v Sibinji kmalu vsem priljubi. In ko se l. 1553. zbere v Sibinji protestantovska sinoda, da si izvoli cerkvenega poglavarja, bili so vsi te misli, da nihče temu poslu ni tako zmožen, nego li prognanec Pavl Wiener, župnik sibirski, katerega potem soglasno izberó za prvega evangeljskega škofa na Erdeljskem. A le malo let mu je bilo dano služiti novi šoli in cerkvi erdeljski. Kmalu potem začne po Erdeljskem razsajati kuga, katera 16. avgusta 1554. l. konec stori življenju Wienerjevemu.

Gospod Elze, ki nam je z mnogovrstnimi zgodovinskimi razpravami svojimi razbistril že marsikatero temno stran zgodovine Kranjske v 16. stoletji ter priobčil nam v njih mnogo čisto novih in interesantnih podatkov o početkih književnosti novoslovenske, pokazal nam je s to lepo razpravo iz nova svojo ljubezen do zgodovine in dežele Kranjske. Oprt na bogate vire deželnega arhiva kranjskega in na mnoge druge pripomočke zgodovinske spisal nam je tukaj apologetično monografijo o Pavlu Wienerji, prijatelji in somišljeniku Trubarjevem; a tudi kdor se ne more ogrevati za novoverca Wienerja, našel bode v knjižici mnogo obče zanimljivih zgodovinskih črtic iz óne dobe, v kateri se je porodila književnost novoslovenska.

F r. L e v e c.

Slovenski glasnik.

Slovenski koledarji za leto 1883. Razen koledarja družbe sv. Mohorja so prišli na svetlo še ti koledarji slovenski:

1. *Koledar in dnevnik za leto 1883.* Novo Mesto. Tiskal in založil J. Krajec. Ta koledar v obliki žepnih zapisnih knjižic obseza poleg navadnih koledarskih stvarj še rodopis cesarske rodovine in „dnevnik“, kjer je za vsak dan odmerjen prostor raznovrstnim noticam. Cena temu jako prikladnemu in jako elegantno v platno vezanemu koledarju je samo 70 kr.

2. *Žepni koledar* za navadno leto 1883. Novo Mesto. Založil J. Krajec. Ta priročni koledarček, katerega vsak lahko v listnici s seboj nosi, stoji 20 kr.

3. *Viseča pratika* za leto 1883. prilepljena z obešalom od kovine. Novo Mesto. Založil J. Krajec. Cena po pošti 35 kr.

4. *Velika pratika* za navadno leto 1883. Na svetlo dala c. kr. kmetijska družba. V Ljubljani. Natisnili in založili J. Blaznikovi nasledniki. Cena 15 kr. Razen koledarja obseza velika pratika še spisek sejmov na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in Primorskem. Zabavni del prinaša podobe Rudolfa I., Albrehta I. in cesarja Franca Josipa I. s kratkimi zgodovinskimi črticami in podobo dr. Janeza vit. Bleiweisa Trsteniškega s kratkim životopisom; dalje „Mnogovrstne gospodarske skušnje“, „Pogovor pod lipo“ in „Naznanila“.

5. *Mala pratika* je samo ponatis koledarskih stvari iz „Velike pratike“. Cena 13 kr.

6. *Slovenska pratika* za navadno leto 1883. V Ljubljani natisnila in založila Kleinmayr et Bamberg. Obseza razen koledarja še spisek sejmov po slovenskih pokrajinah. Cena 13 kr.

Narodna biblioteka. Podjetni g. tiskar J. Krajec v Novem Mestu bode pod tem naslovom začel na svetlo dajati zbirko raznovrstnih spisov slovenskih po primeri srbske, hrvatske in znane nemške univerzalne biblioteke. Vsak zvezek po 4—5 tiskanih pol obsežen bode po nizki ceni prinašal originalnega in preloženega zabavnega in poučnega berila.

„Škrat“ bode ime novemu šaljivemu in satiričnemu listu, ki bode po novem letu izhajal po dvakrat na mesec v Ljubljani v Narodni Tiskarni. Zabavljati bode imel v našem političnem, literarnem in socijalnem življenju marsičemu. Želimo mu mnogo uspeha.

Odlikovanje. Sovrstnik Preširnov in iz „Kranjske Čebelice“ znani pesnik slovenski dr. Jarnej Levičnik, dekan v sv. Mohorji na Koroškem, je od presvetlega cesarja prejel viteški križ Fran-Josipovega reda.

Prehajanje Venerino mimo solnca dne 6. dec. 1882. opazovalo se je povsod z največjo pozornostjo; poročila iz Amerike in Avstralije govoré o dobrem uspehu, ki so ga sploh imela tamošnja opazovanja. Menj se sliši o evropskih opazovanjih, pa ta tudi niso važna ta pot, ker se časi zunanega in notranjega dotikanja ob vstopu, ki je bil v Evropi viden, ne razločujejo veliko od onih iz središča zemljinega opazovanih. Ti razločki vendar morajo biti kolikor mogoče veliki, ako se hoče zemljina daljava od solnca z nekako gotovostjo zračuniti. Če koga izmed čestitih bralcev matematikov zanima teorija teh računov, naj pregleda spis v letniku 1879. ljubljanske gimnazije, kjer je na kratko vsa stvar razložena; toda treba je k temu malo potrpežljivosti, ker navadno vržemo take in jednake spise hitro v kot, ko naletimo na kako točko, ki je na prvi mah ne umemo. — Tu v Ljubljani se je na več krajih prehajanje Venerino opazovalo; na opazovalnici tukajšnje realke, ki ima dva velika daljnogleda, jeden reflektor in jeden refraktor, zbralo se je nekoliko radovednih opazovalcev. Točno ob treh popoldne poznala se je že mala zareza na solčnem robu, tako da se ceni vstop lahko za dve minuti pred tremi. Ob 3. uri 20. min. plavala je vsa Venera na solnci ter se potem pomikala zelo počasi dalje na solnčni plošči kot črna pika. Nebo, ki se pri nas v Ljubljani in morda tudi drugod kuja že delj časa, razjasnilo se